

A tanítási gyakorlat

Magyar István – Sándor József

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

MÉDLAINFORMATIKAI KIADVÁNYOK

A tanítási gyakorlat

Magyar István – Sándor József

Líceum Kiadó
Eger, 2015

Hungarian Online University – Ágazati informatikai együttműködés létrehozása az új típusú e-learning alapú képzések hazai és nemzetközi elterjesztésére

TÁMOP-4.1.1.C-12/KONYV-2012-0003

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszecenyterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Írta:
Magyar István
Sándor József

ISBN 978-615-5509-84-1

Felelős kiadó: dr. Kis-Tóth Lajos
Készült: az Eszterházy Károly Főiskola nyomdájában, Egerben
Vezető: Kérészy László
Műszaki szerkesztő: Nagy Sándorné

Tartalom

1.	Bevezetés	9
1.1	Célkitűzések, kompetenciák a tantárgy teljesítésének feltételei	9
1.1.1	Célkitűzés	9
1.1.2	Kompetenciák	9
1.1.3	A tantárgy teljesítésének feltételei	10
1.2	A kurzus tartalma (1-15-ig) (2-13 Törzsanyag)	10
1.3	Tanulási tanácsok, tudnivalók	11
	I. modul: megfigyelés	13
2.	Az osztályfőnöki tevékenység megismerése	15
2.1	Célkitűzések és kompetenciák	15
2.2	Tananyag	15
2.3	Önreflexió	15
3.	Osztályfőnöki órák megfigyelése	17
3.1	Célkitűzések és kompetenciák	17
3.2	Tananyag	17
3.3	Önreflexió	17
4.	Tanórán kívüli tevékenységek megfigyelése	18
4.1	Célkitűzések és kompetenciák	18
4.2	Tananyag	18
4.3	Önreflexió	19
5.	Konfliktusok megfigyelése, feltárása	20
5.1	Célkitűzések és kompetenciák	20
5.2	Tananyag	20
5.3	Önreflexió	20
6.	Iskolai rendezvények megfigyelése	21
6.1	Célkitűzések és kompetenciák	21
6.2	Tananyag	21
6.3	Önreflexió	21

II. modul: tanórán kívüli tevékenységek tervezése, megvalósítása	23
7. Az osztályfőnöki óra egyes mozzanatainak tervezése, megvalósítása	25
7.1 Célkitűzések és kompetenciák	25
7.2 Tananyag	25
7.3 Önreflexió	26
8. Tanórán kívüli tevékenységek tervezése, megvalósítása	27
8.1 Célkitűzések és kompetenciák	27
8.2 Tananyag	27
8.3 Önreflexió	27
9. Iskolai rendezvények tervezésében, lebonyolításában való közreműködés	28
9.1 Célkitűzések és kompetenciák	28
9.2 Tananyag	28
9.3 önreflexió	28
10. Egész napos túra tervezésében lebonyolításában való részvétel	30
10.1 Célkitűzések és kompetenciák	30
10.2 Tananyag	30
10.3 Önreflexió	30
11. Saját közösség iránti attitűd feltárása	32
11.1 Célkitűzések és kompetenciák	32
11.2 Tananyag	32
11.3 Önreflexió	32
12. A közösség iránti beállítódás feltárása	33
12.1 Célkitűzések és kompetenciák	33
12.2 Tananyag	33
12.3 Önreflexió	33
III. modul Többnapos tábori program tervezése, program megvalósításban való közreműködés	35

13. Tábori program tervezésében, megvalósításában való közreműködés	37
13.1 Célkitűzések és kompetenciák	37
13.2 Tananyag	37
13.3 Önreflexió	38
14. Kiegészítések	39
14.1 Irodalomjegyzék	39
14.1.1 Hivatkozások	39
14.2 Mellékletek	40
Óra/foglalkozás megfigyelési napló	43
Óraterv	44
15. gyakorlat végi önreflexió	45

1. BEVEZETÉS

1.1 CÉLKITŰZÉSEK, KOMPETENCIÁK A TANTÁRGY TELJESÍTÉSÉNEK FELTÉTELEI

1.1.1 Célkitűzés

A hallgatók szerezzenek tapasztalatokat egy adott tanulói korosztály tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének (táboroztatás, szakkörök, érdeklődési körök stb.) szervezése, vezetése, programkészítése, a tanulói közösségek építése területén.

1.1.2 Kompetenciák

A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

Tudás:

Ismeri azokat a főbb módszereket, amelyekkel megismerheti a gyerekek kognitív, emocionális és erkölcsi sajátosságait, egyéni szükségleteit

Ismeri és tudja értelmezni a konfliktusok sajátosságait, okait tanulói csoportok esetében, ismer hatékony konfliktus-megoldási technikákat

Ismeri a csoportok, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket.

Megfelelő önismerettel rendelkezik

Képességek:

Képes a tanuló énképének, tanulóképének feltárására.

Képes a pedagógiai szituációkban a tanulókkal együttműködni, vitázni, mások ötleteit értékelni, közösségépítő pedagógiai helyzeteket teremteni

Képes a tanulókkal a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésére

Képes kooperációra növendékek csoportjával, nevelési partnerekkel

Elemzi saját attitűdjeit, reakcióit a különböző szerepmegvalósításokkal kapcsolatosan

Képes a célokhoz és az adott szituációhoz alkalmazkodva kreatívan, különböző megoldásokban gondolkodni, tudatos döntést hozni.

Attitűdök/nézetek:

Elkötelezett a közösségek építése iránt

Az iskola világában tudatosan törekszik az értékek sokféleségének elfogadására, nyitott mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására

Alapvető fontosságúnak tartja a tanulókra, tevékenységükre való reflexálást

Pedagógiai helyzetben képes együttműködésre, kölcsönösségre, asszertivitásra, segítő kommunikációra

Nyitott arra, hogy a konfliktushelyzetek, problémák feltárása illetve megoldása érdekében szakmai segítséget kérjen és elfogadjon

Előítéletektől mentesen végzi tanári munkáját

1.1.3 A tantárgy teljesítésének feltételei

A gyakorlat teljesítésével a hallgatók jártasságot szereznek a pedagógiai megfigyelés, programtervezés-, szervezés és lebonyolítás területén. Megismerkednek a tevékenységek dokumentálásának általánosan használt mintáival, sablonjaival. Jártassá válnak az önreflexió gyakorlásában. Az 1.1.2 fejezetben ismertetett tanári kompetenciáik fejlődnek.

A gyakorlat teljesítésének feltételei: A gyakorlaton való aktív részvétel, a tevékenység szakszerű dokumentálása, portfólió építése. A gyakorlatra egy, a hallgató által választott köznevelési intézményben kerül sor. A gyakorlat helyszínét a hallgató egy, a fogadó intézmény vezetője által kiállított „Befogadó nyilatkozat” benyújtásával köteles bejelenteni a képző intézmény számára (1. sz. melléklet). A gyakorlat teljesítését a gyakorlóhely egy, a hallgató munkájáról kiállított „Értékelő lap” kitöltésével igazolja (2.sz. melléklet). A sikeres teljesítés feltétele továbbá az 1.3 Tanulási tanácsok, tudnivalók fejezetben ismertetett számú dokumentum feltöltése az elektronikus portfólióba.

1.2 A KURZUS TARTALMA (1-15-IG) (2-13 TÖRZSANYAG)

A Közösségi pedagógiai gyakorlat című „tananyag”, mint gyakorlati útmutató az elektronikus tananyagok szerkezeti felépítését igyekszik követni. Sajátosságai következtében ugyanakkor az elektronikus tananyagokkal szemben támasztott követelményeknek nem mindenben tud megfelelni. Az egyes feladatok, mint „tananyagok” modulokba rendeződnek az alábbiak szerint:

Bevezetés

I. Modul: megfigyelés

2. Az osztályfőnöki tevékenység megismerése, különös tekintettel a közösségépítésre

3. Osztályfőnöki órák megfigyelése

4. Tanórán kívüli tevékenységek megfigyelése

5. Konfliktusok megfigyelése, feltárása, megoldások értelmezése tanulócsoporthoz esetén

6. Iskolai rendezvények megfigyelése

II. Modul: tanórán kívüli tevékenységek tervezése, megvalósítása, a közösséggel kapcsolatos vizsgálat

7. Osztályfőnöki óra egyes mozzanatainak tervezése, megvalósítása

8. Tanórán kívüli tevékenységek tervezése, megvalósítása

9. Iskolai rendezvények tervezésében, lebonyolításában való közreműködés

10. Egész napos túra tervezésében, lebonyolításában való közreműködés

11. Saját közösség iránti attitűd feltárása

12. A közösség iránti beállítódás feltárása

III. Modul: Túra és tábortervezés, megvalósítás

13. Tábori program tervezésében, megvalósításában való közreműködés

14. Kiegészítések

15. Önreflexió

Minden elvégzett feladat önreflexióval zárul, amelyeket a dokumentumokkal együtt fel kell tölteni az elektronikus portfólióba. A feladatok, modulok és a tananyag végén a teszteket önreflexiót segítő kérdéssor helyettesíti. Valamennyi feladathoz dokumentummintát/sablont mellékelünk. E minták/sablonok kiválasztásánál arra törekedtünk, hogy a Pedagógus Előmeneteli Rendszerhez kötődő útmutatóban használt minták/sablonok legyenek, hiszen a diplomaszerezés után gyakornokként, illetve a PER különböző fokozataiban is már ezeket javasolt alkalmazni.

1.3 TANULÁSI TANÁCSOK, TUDNIVALÓK

A gyakorlat sikeres teljesítéséhez az alábbi feladatokat kell elvégezni:

- I. **Vagy** Az első modulból három feladat, valamint a második modulból három feladat a hallgató választása szerint.
- II. **Vagy** a harmadik modul feladata (13. feladat)

A gyakorlat végi önreflexió (15. feladat) mindkét esetben kötelező!

I. modul: megfigyelés

„A tudományos megfigyelés céltudatos, tervszerű, rendszeres, objektív tényeken alapuló észlelés. A pedagógiai kutatásnak olyan módszere, amely a pedagógiai valóság, a pedagógiai folyamatok közvetlen észlelésén alapul.” (1) A megfigyelés a pedagógiai kutatások mellett a pedagógusképzésben is kiemelt jelentőséggel bír. Segítségével a hallgató közvetlenül megismerheti a tanórai és tanórán kívüli történéseket, a tanuló, vagy tanulócsoporthoz, illetve a pedagógus tevékenységét. A megfigyelés sajátosságainak, technikáinak megismeréséhez javasoljuk a Falus Iván szerkesztette Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe című szakirodalom 6. fejezetének tanulmányozását. (lásd: Irodalomjegyzék) A hospitálások tapasztalatai segítséget nyújtanak majd az önálló tevékenység tervezéséhez és a tervezett tevékenységek megvalósításához.

2. AZ OSZTÁLYFŐNÖKI TEVÉKENYSÉG MEGISMERÉSE

2.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Az osztályfőnöki tevékenység megismerése. A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

2.2 TANANYAG

Készítsen interjút és figyelje meg az osztályfőnök tevékenységében az alábbi területeket:

- Érdékvédelem
- Személyiségfejlesztés
- Értékközvetítés
- Az osztály feladatainak szervezése
- Kapcsolattartás más nevelési tényezőkkel (családi ház, szaknárók, iskolai személyzet, stb.)
- Az osztály tanulói közötti viszony alakítása
- Adminisztrációs feladatok ellátása

Készítsen feljegyzést tapasztalatairól és az önreflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba!

2.3 ÖNREFLEXÍÓ

Régóta elvárás a tanári munkában, hogy az elvégzett pedagógiai tevékenységek után gondoljuk át, hogy jó döntéseket hoztunk-e a tervezés, a megvalósítás során. Mivel vagyunk elégedettek, mi az amit legközelebb másképpen csinálnánk. A kompetencia alapú tanárképzés, a portfólió készítés, a Pedagógus Előmeneteli Rendszer bevezetése óta általános követelmény, hogy az elkészített dokumentumokat reflexióval kell ellátni.

„A reflexió tapasztalataink, ismereteink és cselekedeteink szisztematikus végiggondolását, elemzését jelenti, jelen esetben a dokumentumban bemutatott pedagógiai tevékenység szisztematikus végiggondolását, elemzését... A reflexió világítja meg az olvasó számára az e-portfólió készítőjének gondolkodásmódját, azt, hogy mit miért tesz. Emellett a szisztematikus reflexió lehetővé teszi a készítő számára saját pedagógiai gyakorlatának kritikus vizsgálatát is, tehát a szakmai fejlődést is szolgálja.”(2)

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Amit érdemes megtanulnom a Kollégától

Amivel nem értettem egyet

Feladataim

Összességében a véleményem, hogyan éreztem magam a feladat megvalósítása során stb.

3. OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK MEGFIGYELÉSE

3.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgatók szerezzenek ismereteket az osztályfőnöki feladatrendszer-ről. Az osztályfőnöki óra céljának, feladatának, felépítésének megismerése. Tapasztalatszerzés az osztályfőnök koordináló, közösségalkakító tevékenységéről. Kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén.

3.2 TANANYAG

Legalább két osztályfőnöki óra megfigyelése. A megfigyeléshez javasolt szempontok:

- Az óra célja, tartalma
- Az óra megszervezése, az órakezdés mozzanatai
- Múlt óra témájának felidézése
- A téma exponálása
- A téma feldolgozásának általános gondolatmenete
- Szemléltetés az órán
- Stílus, alkalmazott módszerek
- A tanulói aktivitás
- Általánosítás, konkretizálás
- A következő óra előkészítése

A megfigyelésre sor kerülhet ugyanazon osztály két, egymást követő osztályfőnöki óráján, de két különböző osztály osztályfőnöki óráján. Mindkét megoldásnak van pedagógiai értéke.

Mindkét óráról készítsen megfigyelési jegyzőkönyvet és azt a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba. A jegyzőkönyv készítéshez használja a mellékletben található megfigyelési jegyzőkönyv sablont.(3. számú melléklet)

3.3 ÖNREFLEXIÓ

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Amit érdemes megtanulnom a Kollégától

Amivel nem értettem egyet

Feladataim

Összességében a véleményem, hogyan éreztem magam a feladat megvalósítása során stb.

4. TANÓRÁN KÍVÜLI TEVÉKENYSÉGEK MEGFIGYELÉSE

4.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgatók ismerjék meg a tanórán kívüli tevékenységek rendszerét. Gyűjtsenek tapasztalatot különböző tanórán kívüli tevékenységek céljával, megvalósításával, a tanulók rendszeres tanórán kívüli elfoglaltságaival kapcsolatosan. Ismerjék meg a felzárkóztatás, a tehetséggondozás tanórán kívüli iskolai lehetőségeit. Kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén.

4.2 TANANYAG

Legalább két különböző tanórán kívüli tevékenység megfigyelése.

Megfigyelési szempontok korrepetálás, szakkör, sportkör megfigyeléséhez:

- A foglalkozás célja, tartalma
- A foglalkozás megszervezése, mozzanatai
- A tanulócsoporthoz mérete megfelel-e a kitűzött céloknak
- A tanulók tevékenysége
- A pedagógus tevékenysége, attitűdje
- Az egyéni bánásmód érvényesülése, differenciált módszerek megjelenése
- A foglalkozás hangulata
- A pedagógus értékelő magatartása

Megfigyelési szempontok napközi megfigyeléséhez:

- Időbeosztás a napköziben
- Étkezés a napköziben (feltételek, korszerű táplálkozás)
- Szabadidő eltöltés időkerete, feltételei (szabadlevegőn tartózkodás, programkínálat)
- Tanulási foglalkozás (időkeretek, segítségadás, ellenőrzés, értékelés)
- Közösségi nevelés (felelősi rendszer, a csoport értékelése)

Mindkét tanórán kívüli tevékenységről készítsen megfigyelési jegyzőkönyvet és azt a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba. A jegyzőkönyv készítéshez használja a mellékletben található megfigyelési jegyzőkönyv sablont.(3. számú melléklet)

4.3 ÖNREFLEXIÓ

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Amit érdemes megtanulnom a Kollégától

Amivel nem értettem egyet

Feladataim

Összességében a véleményem, hogyan éreztem magam a feladat megvalósítása során stb.

5. KONFLIKTUSOK MEGFIGYELÉSE, FELTÁRÁSA

5.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Nevelési konfliktusok tapasztalati megismerése. A pedagógiai problémaérzékenység alapozása, fejlesztése. A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

5.2 TANANYAG

Egy nevelési konfliktus megfigyelése, elemzése, rögzítése az alábbi szempontok szerint:

A konfliktus színhelyének megrajzolása

A konfliktus kibomlásának folyamata (Megfigyelt, vagy feltételezett kiváltó okok; A kibontakozás menete, „tetőpont”; A feloldás minősítése indoklással- megoldatlan, pozitív, negatív. A hallgató megoldási javaslata.)

A résztvevők bemutatása

Mennyire tekinthető a konfliktus tipikusnak, illetve egyedinek (hasonló esetek)

A konfliktust írja le fenti szempontok figyelembevételével és a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba.

5.3 ÖNREFLEXIÓ

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Amit érdemes megtanulnom a Kollégától

Amivel nem értettem egyet

Feladataim

Összességében a véleményem, hogyan éreztem magam a feladat megvalósítása során stb.

6. ISKOLAI RENDEZVÉNYEK MEGFIGYELÉSE

6.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

Ismerkedés az iskolai rendezvények, ünnepek, ünnepségek szervezési és tartalmi feladataival. A tanulók érzelmi, hangulati előkészítésének lehetősége, jelentősége. Távlatok, hagyományok, jelképek szerepének megismerése az iskolai munkában. A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén.

6.2 TANANYAG

Egy iskolai/osztály rendezvény megfigyelése, rögzítése az alábbi szempontok szerint:

- Milyen volt a rendezvény általános hangulata, érzelmi hatása
- Hogyan épített a tanulók életkori sajátosságaira
- A tervezésben, szervezésben, lebonyolításban hogyan érvényesült az önálló tanulói tevékenység
- Hogyan kötődött az intézményi hagyományokhoz
- Milyen érzelmeket váltott ki a tanulókból
- Milyen élményekhez jutottak a tanulók és ez hogyan fejeződött ki
- Mennyiben járult hozzá a tanulók erkölcsi fejlődéséhez

A fenti szempontok szerint készítsen feljegyzést az iskolai rendezvényről és azt a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba.

6.3 ÖNREFLEXIÓ

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Amit érdemes megtanulnom a rendezvény szervezőitől

Amivel nem értettem egyet

Feladataim

Összességében a véleményem, hogyan éreztem magam a feladat megvalósítása során stb.

Modul végi reflexiók

Az első modul végén kérjük reflektáljon a modul során elvégzett tevékenységekre

Milyen hasznát látja a személyes fejlődése szempontjából a modul során elvégzett feladatoknak

Miért választotta az elvégzett feladatokat

Mik voltak a vállalt feladatok nehézségei

Milyen segítséget kapott mentorától a feladatok teljesítéséhez

Milyen segítséget nem kapott meg a tananyagtól a feladatok teljesítéséhez

Milyen segítségre várt volna még mentorától a feladatok teljesítéséhez

Mi okozta a legnagyobb problémát a feladatok teljesítése során

Összességében hogyan érezte magát a modul feladatainak teljesítése során

Kérjük, gondolatait rögzítse és töltsse fel az elektronikus portfólióba.

II. modul: tanórán kívüli tevékenységek tervezése, megvalósítása

A pedagógus tevékenységrendszerében meghatározó jelentőséggel bír a tervezés. Legyen szó tanítási óráról, vagy tanórán kívüli tevékenységről. A tervezés során általában célokat tűzünk ki, majd kijelöljük a céloknak megfelelő tevékenységformákat, az időbeosztást, a szükséges módszereket, eszközöket. Mindezek során figyelembe kell venni a diákok egyéni sajátosságait és nem feledkezhetünk meg a résztvevők munkájának értékeléséről sem. A tervezés a gyakorló pedagógusok számára sem egyszerű feladat. A képzésnek ebben a szakaszában pedig különösen nem az. Éppen ezért a modul során nem komplett foglalkozástervek megalkotása a cél, hanem jellemzően egy-egy foglalkozásrészlet megtervezését és megvalósítását várjuk el. Reményeink szerint a megfigyelések során tanultak sokat segítenek. A foglalkozásrészletek tervezése és megvalósítása során támaszkodjon mentora segítségére, támogatására is. A tervezés fázisában, a megvalósítás előtt mindig konzultáljon mentorával, a megvalósítást pedig minden esetben a mentorral való értékelő megbeszélés kövesse.

7. AZ OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA EGYES MOZZANATAINAK TERVEZÉSE, MEGVALÓSÍTÁSA

7.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató váljon jártassá a tanulói tevékenység tervezésében, lebonyolításában. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

7.2 TANANYAG

A feladat során a mentorral egyeztetett osztályban és órán tervezzen és valósítson meg egy órarészletet. A mentor véleménye alapján egy teljes óra megtartása is lehetséges, de ez a tanulmányoknak ebben a szakaszában nem elvárás. A feladat megkezdése előtt mindenképpen szükséges megismerkedni az osztállyal, valamint megfigyelní az előző osztályfőnöki órát. Javasoljuk ezt a feladatot összekötni az előző modulban ismertetett „Osztályfőnöki órák megfigyelése” feladattal. Az elkészített tervet beszélje meg mentorával, majd a megvalósítást is kövesse értékelő megbeszélés. A tervet és a megvalósítást követő megbeszélést is dokumentálja és a reflexióval együtt töltsé fel az elektronikus portfólióba.

Az osztályfőnöki óra mozzanatai:

- Az óra megszervezése
- Az előző óra témájának felelevenítése
- Az új téma megjelölése
- Az új téma feldolgozása
- Konkretizálás
- Összefoglalás
- Következő óra előkészítése

A témaválasztáshoz javasoljuk az irodalomjegyzékben ismertetett Szabó Kálmán: Osztályfőnöki kézikönyv című szakirodalom tanulmányozását. A tervezéshez javasoljuk a mellékletben ismertetett óraterv sablon használatát (4. számú melléklet)

7.3 ÖNREFLEXÍÓ

Foglalkozások tervezése, megvalósítása során a reflexió alapvetően három részre tagolódik:

„1. Leírás: a pedagógiai helyzet ismertetése, ha ez már a dokumentumban megtörtént, csak utalás a dokumentum megfelelő pontjaira.

2. Elemzés/érvelés: annak indoklása, hogy miért tesszük azt, amit tesszünk, és miért választjuk azt a megoldást adott helyzetben, amelyet választunk. (A cselekvés előtti reflexió.)

3. Önértékelés: mérlegelnünk kell, hogy milyen következményekkel jártak cselekedeteink az érdekelt felekre, leginkább a tanulókra és önmagunkra nézve, és mit kellene esetleg változtatni a gyakorlatunkon. (A cselekvés utáni reflexió.)

Például:

1. Leírás: a pedagógiai helyzet leírása, pl. óraterv/foglalkozásterv, milyen csoportnak, milyen anyagrészből, milyen célokkal.

2. Elemzés/érvelés: a dokumentum interpretálása, például az óratervhez/foglalkozástervhez kapcsolódó döntések magyarázata, alátámasztása.

3. Önértékelés: az óra megtartása után a tervezés sikerességének, az óra eredményességének értékelése, a tanulságok levonása.” (3)

Foglalkozás tervezése és megvalósítása során az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnom

8. TANÓRÁN KÍVÜLI TEVÉKENYSÉGEK TERVEZÉSE, MEGVALÓSÍTÁSA

8.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató váljon jártassá a tanulói tevékenység tervezésében, lebonyolításában. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

8.2 TANANYAG

A feladat során a mentorral egyeztetett csoportban és foglalkozáson tervezzen és valósítson meg egy foglalkozásrészletet. A mentor véleménye alapján egy teljes foglalkozás megtartása is lehetséges, de ez a tanulmányoknak ebben a szakaszában nem elvárás. A feladat megkezdése előtt mindenképpen szükséges megismerkedni az csoporttall, valamint megfigyelní az előző foglalkozást. Javasoljuk ezt a feladatot összekötni az előző modulban ismertetetett „Tanórán kívüli tevékenységek megfigyelése” feladattal. Az elkészített tervet beszélje meg mentorával, majd a megvalósítást is kövesse értékelő megbeszélés. A tervet és a megvalósítást követő megbeszélést is dokumentálja és a reflexióval együtt töltsé fel az elektronikus portfólióba.

A tervezéshez javasoljuk a mellékletben ismertetetett óraterv sablon használatát (4. számú melléklet)

8.3 ÖNREFLEXIÓ

Foglalkozás tervezése és megvalósítása során az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnöm

9. ISKOLAI RENDEZVÉNYEK TERVEZÉSÉBEN, LEBONYOLÍTÁSÁBAN VALÓ KÖZREMŰKÖDÉS

9.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató váljon jártassá a tanulói tevékenység tervezésében, lebonyolításában. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

9.2 TANANYAG

A feladat során a mentor irányításával kapcsolódjon be egy iskolai/ osztály rendezvény tervezésébe, szervezésébe, lebonyolításába.

A dokumentálás során mutassa be:

- A rendezvény célját
- A rendezvény célcsoportját
- A rendezvény forgatókönyvét
- A közreműködők körét
- Az Ön szerepét
- Az Ön által megvalósított mozzanatok tervét
- Az Ön által vállalt szervezési feladatokat
- A rendezvény pedagógiai eredményeit
- A rendezvényt értékelő megbeszélést

Az elkészített tervet beszélje meg mentorával, majd a megvalósítást is kövesse értékelő megbeszélés. A fenti szempontok szerinti dokumentumot a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba.

9.3 ÖNREFLEXIÓ

Foglalkozás tervezése és megvalósítása során az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

Mit terveztem, miért úgy terveztem

Összességében hogyan sikerült a megvalósítás

Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam

Mivel voltak gondjaim

Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
Mit csinálnék másképp legközelebb
Miben kell még fejlődnöm

10. EGÉSZ NAPOS TÚRA TERVEZÉSÉBEN LEBONYOLÍTÁSÁBAN VALÓ RÉSZVÉTEL

10.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató váljon jártassá a tanulói tevékenység tervezésében, lebonyolításában. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

10.2 TANANYAG

A feladat során a mentor irányításával kapcsolódjon be egy egész napos túra, vagy osztálykirándulás tervezésébe, szervezésébe, lebonyolításába.

A dokumentálás során mutassa be:

- A túra/osztálykirándulás célját
- A túra/osztálykirándulás célcsoportját
- A túra/osztálykirándulás forgatókönyvét
- A túra/osztálykirándulás költségtervét
- A közreműködők körét
- Az Ön szerepét
- Az Ön által megvalósított mozzanatok tervét
- Az Ön által vállalt szervezési feladatokat
- A túra/osztálykirándulás pedagógiai eredményeit
- Az értékelő megbeszélést

Az elkészített tervet beszélje meg mentorával, majd a megvalósítást is kövesse értékelő megbeszélés. A fenti szempontok szerinti dokumentumot a reflexióval együtt töltsse fel az elektronikus portfólióba.

10.3 ÖNREFLEXIÓ

Foglalkozás tervezése és megvalósítása során az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnöm

11. SAJÁT KÖZÖSSÉG IRÁNTI ATTITÚD FELTÁRÁSA

11.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató szerezzon jártasságot a tanulók közösséghez való viszonyának feltárásában, a felmérések során nyert adatok értelmezésében. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése Ismeri a csoportok, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket Elkötelezett a közösségek építése iránt.

11.2 TANANYAG

Tanulmányai alapján bizonyára ismert a közösség, mint nevelési színtér nevelésben betöltött szerepe. A nevelő hatás érvényesülése szempontjából különösen a serdülőkorban kiemelkedő jelentőséggel bír. Ugyanakkor a közösség informális szerkezete, az egyén közösséghez való viszonyulása, a közösségben betöltött szerepe a külső szemlélő számára gyakran rejtve marad. Ennek következtében a nevelő hatás tervezésében, a nevelő munkában elengedhetetlenül fontos neveltjeink közösséghez való viszonyulásának ismerete. A feladat e viszony megismeréséhez, s ezzel az optimális nevelő hatás megtervezéséhez nyújt segítséget.

A feladat teljesítéséhez segítséget nyújt Dr. Tóth László (2004): Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez c. munkájának 75-94. oldal tanulmányozása. A vizsgálatához használja a „saját közösség iránti attitűd” kérdőívet (79.-82. oldal). Mérje fel egy osztály/tanuló-közösség tagjainak attitűdjeit. Fogalmazzon meg következtetéseket, néhány mondatban adjon ötleteket a pedagógiai beavatkozáshoz! Az eredményeket és elképzeléseit tartalmazó dokumentumot, valamint önreflexióját töltsé fel a portfóliójába.

11.3 ÖNREFLEXIÓ

A feladat végrehajtását követően az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnöm

12. A KÖZÖSSÉG IRÁNTI BEÁLLÍTÓDÁS FELTÁRÁSA

12.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató szerezzen jártasságot a tanulók közösséghez való viszonyának feltárásában, a felmérések során nyert adatok értelmezésében. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése Ismeri a csoportok, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket Elkötelezett a közösségek építése iránt.

12.2 TANANYAG

Tanulmányai alapján bizonyára ismert a közösség, mint nevelési színtér a nevelésben betöltött szerepe. A nevelő hatás érvényesülése szempontjából különösen a serdülőkorban kiemelkedő jelentőséggel bír. Ugyanakkor a közösség informális szerkezete, az egyén közösséghez való viszonyulása, a közösségben betöltött szerepe a külső szemlélő számára gyakran rejtve marad. Ennek következtében a nevelő hatás tervezésében, a nevelő munkában elengedhetetlenül fontos neveltjeink közösséghez való viszonyulásának ismerete. A feladat e viszony megismeréséhez, s ezzel az optimális nevelő hatás megtervezéséhez nyújt segítséget.

A feladat teljesítéséhez segítséget nyújt Dr. Tóth László (2004): Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez c. munkájának 75-94. oldal tanulmányozása. A vizsgálathoz használja a „község iránti beállítódás” kérdőívet (82.-85. oldal). Mérje fel egy osztály/tanulóközség tagjainak beállítódását. Fogalmazzon meg következtetéseket, néhány mondatban adjon ötleteket a pedagógiai beavatkozáshoz! Az eredményeket és elképzeléseit tartalmazó dokumentumot, valamint önreflexióját töltsse fel a portfóliójába.

12.3 ÖNREFLEXIÓ

A feladat végrehajtását követően az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnöm

Modul végi reflexiók

A második modul végén kérjük reflektáljon a modul során elvégzett tevékenységekre

Milyen hasznát látja a személyes fejlődése szempontjából a modul során elvégzett feladatoknak

Miért választotta az elvégzett feladatokat

Mik voltak a vállalt feladatok nehézségei

Milyen segítséget kapott mentorától a feladatok teljesítéséhez

Milyen segítséget nem kapott meg a tananyagtól a feladatok teljesítéséhez

Milyen segítségre várt volna még mentorától a feladatok teljesítéséhez

Mi okozta a legnagyobb problémát a feladatok teljesítése során

Összességében hogyan érezte magát a modul feladatainak teljesítése során

Kérjük, gondolatait rögzítse és töltsse fel az elektronikus portfólióba.

III. modul Többnapos tábori program tervezése, program megvalósításban való közreműködés

Közösségépítés, közösségfejlesztés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak a különböző táborok. Többségük a nyári szünetben szerveződik. Témáját tekintve lehetnek tematikus (pl.: kézműves, idegen nyelvi, ...), projekt (egy-egy projekt megvalósítására szerveződő), vagy „egyszerűen” szabadidős táborok. Nem elhanyagolható ugyanakkor a tanév során szervezhető erdei iskolai táborok jelentősége sem. Valamennyire jellemző, hogy tervezése, szervezése, lebonyolítása igen körültekintő, komplex pedagógiai munkát igényel. A lebonyolításban résztvevők számára 24 órás szolgálatot jelent. A tábor során az életkori sajátosságoknak és az érdeklődési körnek megfelelően kiválasztott és megfelelő arányban tervezett irányított és szabadidős programok megvalósulása a gyerek számára életre szóló élményt, a pedagógus számára a tanév közbeni nevelőmunkához rengeteg muníciót jelenthet.

13. TÁBORI PROGRAM TERVEZÉSÉBEN, MEGVALÓSÍTÁSÁBAN VALÓ KÖZREMŰKÖDÉS

13.1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS KOMPETENCIÁK

A hallgató szerezzon jártasságot táborok tervezésében, szervezésében, lebonyolításában.

A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

A pedagógiai folyamat tervezése

A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén

13.2 TANANYAG

A feladat összetett.

- Mutassa be a tábor tervezésének, szervezésének folyamatát. Amennyiben nem vett részt ebben a folyamatban készítsen interjút a tábor vezetőjével az alábbi kérdések mentén:
 - A tábor célja
 - Célcsoport
 - Kik vettek részt a tervezésben, szervezésben
 - A tervezés szervezés folyamata (időrendben)
 - Költségvetés
 - Kommunikáció a közreműködőkkel (utazás, étkezés, stb.)
 - Toborzás
 - Kommunikáció a résztvevőkkel
 - Mutassa be a tábor programját. Jelölje azokat a programelemeket, amelyekben megfigyelőként és azokat, amelyekben tevékeny közreműködőként vett részt.
 - Megfigyeléseiről készítsen jegyzőkönyvet
 - Tevékeny közreműködésével kapcsolatosan készítsen tervezetet
 - Az egyes tevékenységekkel kapcsolatosan készítsen önreflexiót
- Az így keletkezett dokumentumokat töltsse fel az elektronikus portfólió felületére

13.3 ÖNREFLEXIÓ

A megfigyelések kapcsán az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Amit érdemes megtanulnom a Kollégától
- Amivel nem értettem egyet
- Feladataim

A feladat végrehajtását követően az alábbi kérdésekre mindenképpen célszerű válaszolni:

- Mit terveztem, miért úgy terveztem
- Összességében hogyan sikerült a megvalósítás
- Mit csináltam jól, miből gondolom, hogy azt jól csináltam
- Mivel voltak gondjaim
- Hol hibáztam, miből vettem észre, hogy hibáztam
- Mit csinálnék másképp legközelebb
- Miben kell még fejlődnöm

14. KIEGÉSZÍTÉSEK

14.1 IRODALOMJEGYZÉK

- Antalné Szabó Ágnes és munkatársai (2013) Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez Budapest, Oktatási Hivatal, 2013.
[elektronikus dokumentum][2014. augusztus 10] <URL:
http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/ki_egeszített_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf
- Beke Pál (2007) A közösségépítés eljárásai és formái In.: Nagy Ádám szerk: Ifjúságsegítés Új Mandátum K., Budapest: (302-324.o.)
- Dávid Mária szerk. (2011) A tanári pályaalakulások megítélésének módszerei EKF Eger
- Falus Iván (szerk.) (2000) Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe Budapest, Műszaki Könyvkiadó
- Gordon T. (1994) T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése, Studium Effektíve K.
- Hanák Zs. (2005): Interperszonális kapcsolatok és a fejlesztés lehetőségei, Unio K., Bp
- Herpainé Lakó Judit (szerk.) (2014): Táborozni jó! Közösség, tanulás, szabadidő, játék, Líceum Kiadó Eger
- Nagy Ádám szerk (2008) Ifjúságügy. Ifjúsági szakma, ifjúsági munka Új Mandátum K., Budapest: (256-281.o.)
- Nagy József (2000): XXI. század és nevelés. Osiris K. Budapest Harmadik rész – A szociális kompetencia fejlesztése. 4. rész – A személyes kompetencia fejlesztése
- Szabó Kálmán (1997) Osztályfőnöki kézikönyv Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Szekszárdi Júlia (szerk.) (2010): *Történetek, módszerek*. Új nevelési kézikönyv osztályfőnököknek. Dinasztia K. Budapest
- Vercseg Ilona dr. Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak (Módszertani füzet)
[http://www.ifjusagimunkakonyvtara.hu/reszletes_kozossegfejleszto_leckek_kezdoeknek_es_haladoknak_\(modszertani_fuzet\)___114.html](http://www.ifjusagimunkakonyvtara.hu/reszletes_kozossegfejleszto_leckek_kezdoeknek_es_haladoknak_(modszertani_fuzet)___114.html)

14.1.1 Hivatkozások

- (1) Falus Iván (szerk.): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2000. (125.o.)

- (2) Antalné Szabó Ágnes és munkatársai (2013): Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez Budapest, Oktatási Hivatal. [elektronikus dokumentum][2014. augusztus 10] <URL: http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutató_pedagógusok_minosítési_rendszerehez.pdf (62.o.)
- (3) Ua. (62.o.)

14.2 MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

BEFOGADÓ NYILATKOZAT

Alulírott (int.vezető neve)
 hozzájárulok, hogy (hallgató neve),
 mint a(képző intézmény neve)
 szakos hallgatója
 a 20.../... tanévben **a közösségi gyakorlat** követelményeit intézményünknel teljesítse.

Egyben nyilatkozom, hogy a gyakorlat szükséges személyi és tárgyi feltételeit biztosítom.

Intézmény adatai:

Int. neve:

Cím:

Telefon:

E-mail:

Hallgató adatai:

Név:

NEPTUN-kód:

Szak/szakképzettség:

Tagozat (nappali/levelező):

E-mail:

Telefon (mobil):

Kelt: 20..... év hó nap

.....
cégszerű aláírás

P. h.

2. sz. melléklet

KÖZÖSSÉGI GYAKORLAT ÉRTÉKELŐ LAP

A hallgató neve:.....

Szak:..... Évfolyam:.....

A közösségi gyakorlat helyszíne:.....

<i>Az értékelés szempontja</i>	<i>Max. adható pontszám</i>	<i>Pontszám</i>
Közösségi munka főbb módszereinek ismerete	5	
A hallgató kommunikációs és konfliktusmegoldó képessége	5	
A gyakorlati hely, mint intézmény megismeréséhez való hozzáállás	5	
A közösségi munka elvégzését befolyásoló önismeret.	5	
A hallgató elkötelezettsége a közösségi munka iránt.	5	
A hallgató nyitottsága, kapcsolatteremtő képessége a közösség tagjaival szemben.	5	
A hallgató reflektálása a különböző tevékenységekre.	5	
A hallgató képessége a tanulókkal való foglalkozásra.	5	
Összesen	40	

Értékelés:

elégtelen(1) 0-20 pont

elégséges(2) 1-25 pont

közepes(3) 26-30 pont

jó(4) 31-35 pont

jeles(5) 36-40 pont

Dátum:.....

Aláírás

3. sz. melléklet

ÓRA/FOGLALKOZÁS MEGFIGYELÉSI NAPLÓ

A gyakor nok neve:

Az óralátogatás helye:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Az óra/foglalkozás témája:

Az osztály/csoport

A látogató mentor neve:

Dátum:

Idő	Az óra/foglalkozás menete	Megjegyzések

4. sz. melléklet

ÓRATERV

A pedagógus neve:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Osztály:

Az óra témája:

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra didaktikai feladatai:

Tantárgyi kapcsolatok:

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Dátum:

Idő- keret	A tanu- lók te- vékenys- ége	A peda- gógus tevé- kenység e	Célok és fela- datok	Mód- szerek	Tanulói munka- formák	Esz- közök	Meg- jegyzé- sek

15. GYAKORLAT VÉGI ÖNREFLEXIÓ

Mi valósult meg a gyakorlat elején önmagával szemben megfogalmazott célokból, elvárásokból

Mi nem valósult meg a gyakorlat elején önmagával szembe megfogalmazott célokból, elvárásokból

Milyen hasznát látja a személyes fejlődése szempontjából a gyakorlat során elvégzett feladatoknak

Mik voltak a vállalt feladatok nehézségei

Milyen segítséget kapott mentorától a feladatok teljesítéséhez

Milyen segítségre várt volna még mentorától a feladatok teljesítéséhez

Hogyan értékeli az útmutató segítségét

Milyen segítséget nem kapott meg az útmutatótól a feladatok teljesítéséhez

Mi okozta a legnagyobb problémát a feladatok teljesítése során

Összességében hogyan érezte magát a gyakorlat feladatainak teljesítése során

Kérjük, gondolatait rögzítse és töltsse fel az elektronikus portfólióba!

Útmutató az Összefüggő egyéni iskolai gyakorlathoz	20+20 kredit
A tanóra típusa: ea. / szem. / <u>gyak.</u> / konz. és száma:	
Az értékelés módja (koll. / <u>gyj.</u> / egyéb):	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 9.-10. félév...	
Előtanulmányi feltételek <i>(ha vannak)</i> :	
Az elsajátítandó <u>ismeretanyag</u> és a kialakítandó <u>kompetenciák</u> leírása	
Cél: Általános tanári és konkrét szakterületi szakképzettséghez kapcsolódó gyakorlati ismeretek, képességek, attitűdök megismerése, gyakorlása, a munkahely világával való ismerkedés. Az iskola és benne a tanár komplex oktatási, nevelési feladatrendszerének elsajátítása, illetve az iskolát körülvevő társadalmi, jogszabályi környezet, valamint a szakképzés intézményrendszerének megismerése a szakképzés terepviszonyai között. Kompetenciák: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése Szak módszertani szaktárgyi tudás A pedagógiai folyamat tervezése A tanulás támogatása, szervezése és irányítása A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás területén Autonómia és felelősségvállalás • Tudás: Valamennyi kompetenciaterülettel kapcsolatosan a képzés során elsajátított általános, valamint a mérnöktanár szakterületi tudása. A mérnöktanár sajátos szak módszertani ismeretei. • Képességek A tanári mesterséghez szükséges általános, valamint a mérnöktanár szakterületi készségei, képességei valamennyi kompetenciaterületen • Attitűdök/nézetek, Valamennyi kompetenciaterületen elvárható attitűdök, nézetek Az Útmutató felépítése 1. Bevezetés 1. Modul: a szaktárgy tanításával kapcsolatos tevékenységek 2. hospitálás a gyakorlatvezető a mentor óráin és más szakórákon 3. szakképzettségnek megfelelő heti 2-5 óra tanítás/foglalkozástartás 4. felkészülés az órákra az órákat követő önelemzés-önértékelés, a hallgató szükségleteinek megfelelő gyakorlatvezető mentori megbeszélés	

5. tanítási órán kívüli, de a szaktárgy tanításához szorosan kapcsolódó iskolai feladatok ellátása

6. szaktárgyi oktatómunkát segítő pedagógiai tevékenységek és szolgáltatások rendszerének megismerése

II. Modul: a szaktárgyak tanításán kívüli oktatási, nevelési alaptevékenységek:

7. aktív részvétel az osztályfőnök munkájában

8. iskolai rendezvényen való részvétel, közreműködés a szervezésben

9. egy-egy tanuló életútjának, családi hátterének, iskolai pályájának mélyebb megismerése,

10. az ifjúságvédelem, drog prevenció, mentálhigiéné, iskolai agresszió, konfliktuskezelés helyi gyakorlatának megismerése és lehetőség szerint segítése

III. Modul: az iskola, mint szervezet és támogató rendszereinek megismerése:

11. az intézmény működését meghatározó legfontosabb törvényi, rendeleti háttér, a fenntartói irányítás dokumentumainak megismerése, az iskola szervezeti felépítése, működési rendje,

12. támogató, segítő rendszerek, szakmák megismerése

13. a Pedagógus Előmeneteli Rendszer megismerése

14. Összefoglalás

15. **Tesztek**

Módszerek:

- megfigyelés
- megbeszélés
- dokumentumelemzés
- tanítás/foglalkozás tervezés- vezetés

A tanegység teljesítésének feltételei:

A gyakorlaton való aktív részvétel, a tevékenység szakszerű dokumentálása, portfólió építése.

A **3-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, oldalak, ISBN)

Kötelező irodalom:

- Falus Iván szerk. (2003): Didaktika, Tankönyvkiadó, Budapest
- Falus Iván- Kimmel Magdolna (2003): A portfólió, Gondolat K., Budapest
- Tóth László dr. (2000): Pszichológia a tanításban, Pedellus TK., Debrecen

Ajánlott irodalom:

- Falus Iván szerk. (2001): A pedagógusok pedagógiája, NTK., Budapest
- Falus Iván: Gondolkodás és cselekvés a pedagógus tevékenységében
In: Falus Iván- Báthory Zoltán szerk. (2001) Tanulmányok a neveléstudomány köréből Osiris, Budapest
- Gordon T. (1994) T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése, Studium Effektíve

- Kotschy Beáta szerk. (2011) A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei EKF Eger
- Szivák Judit (2003): A reflektív gondolkodás fejlesztése, Gondolat KK., Budapest

Tantárgy felelőse *(név, beosztás, tud. fokozat):*

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha vannak *(név, beosztás, tud. fokozat):*

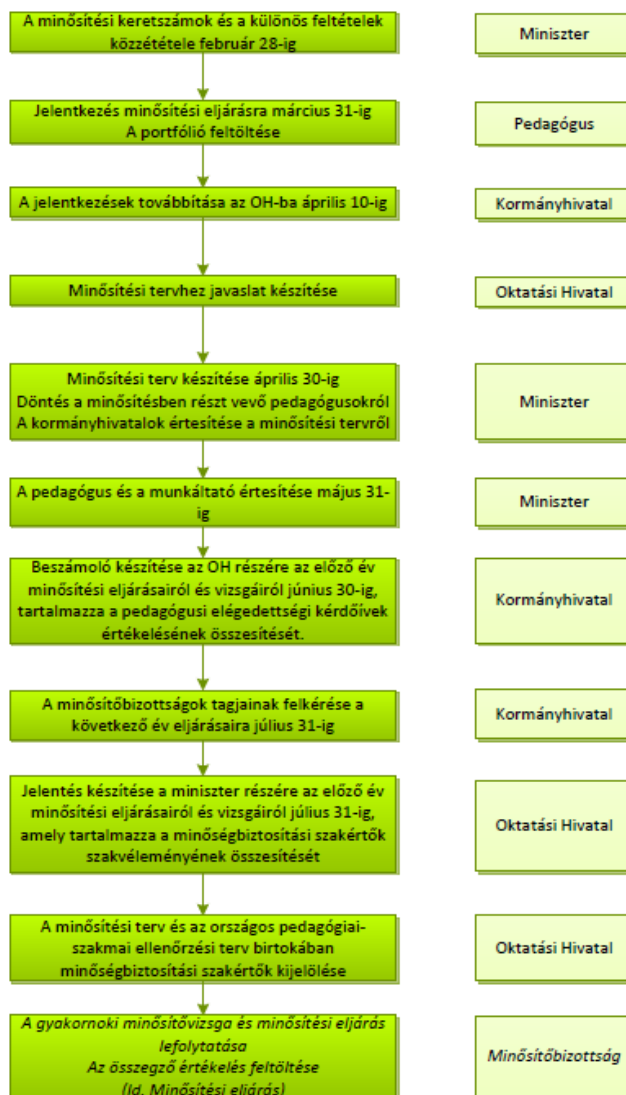
A minősítés folyamatábrái

A pedagógusminősítési eljárás folyamatábrái

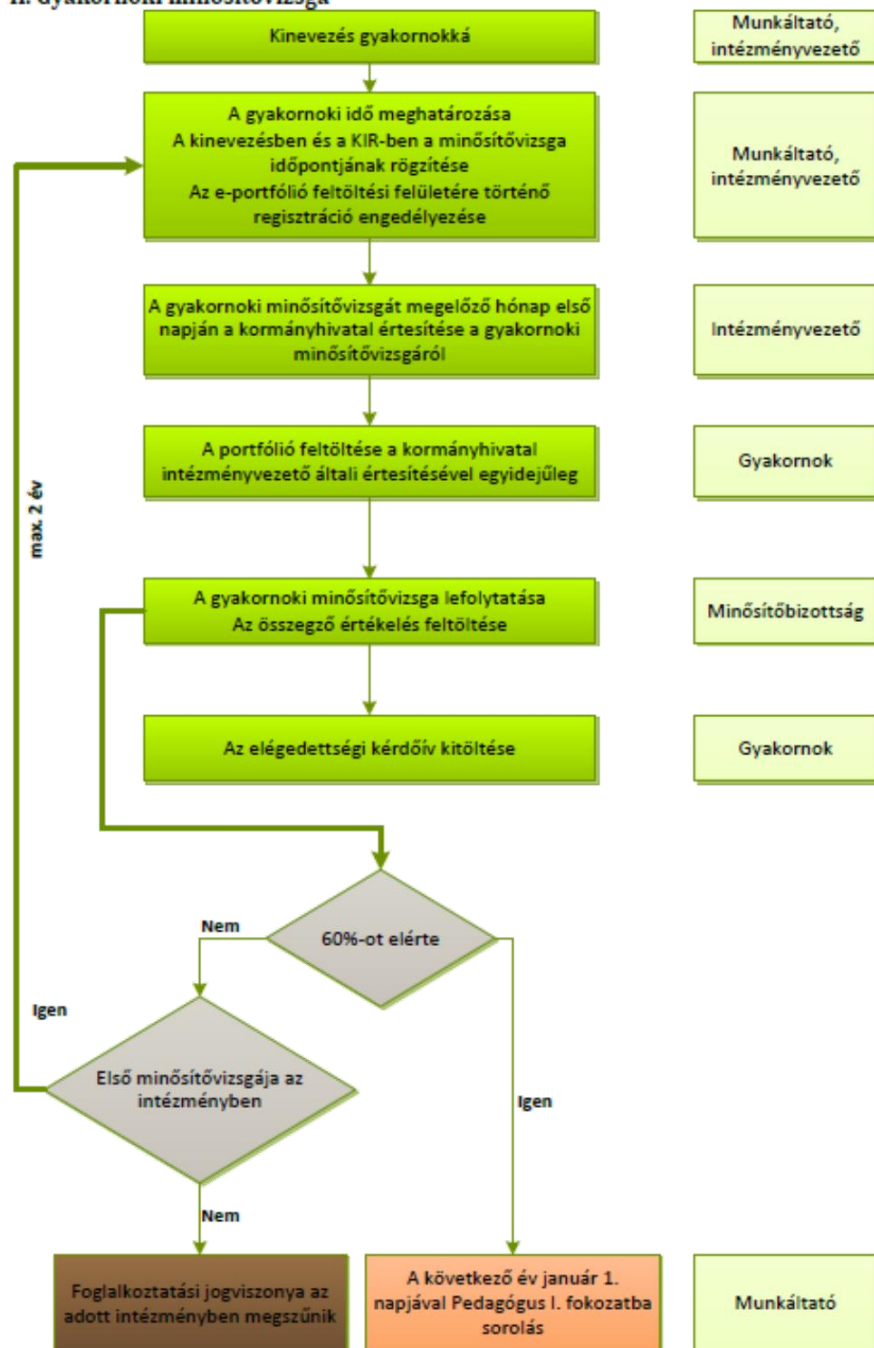
A 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet, a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról: 1-15. §-a, 35-36. §-a, 2. számú melléklete alapján.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. Törvény 64-65. §-a és a 97. §-a alapján.

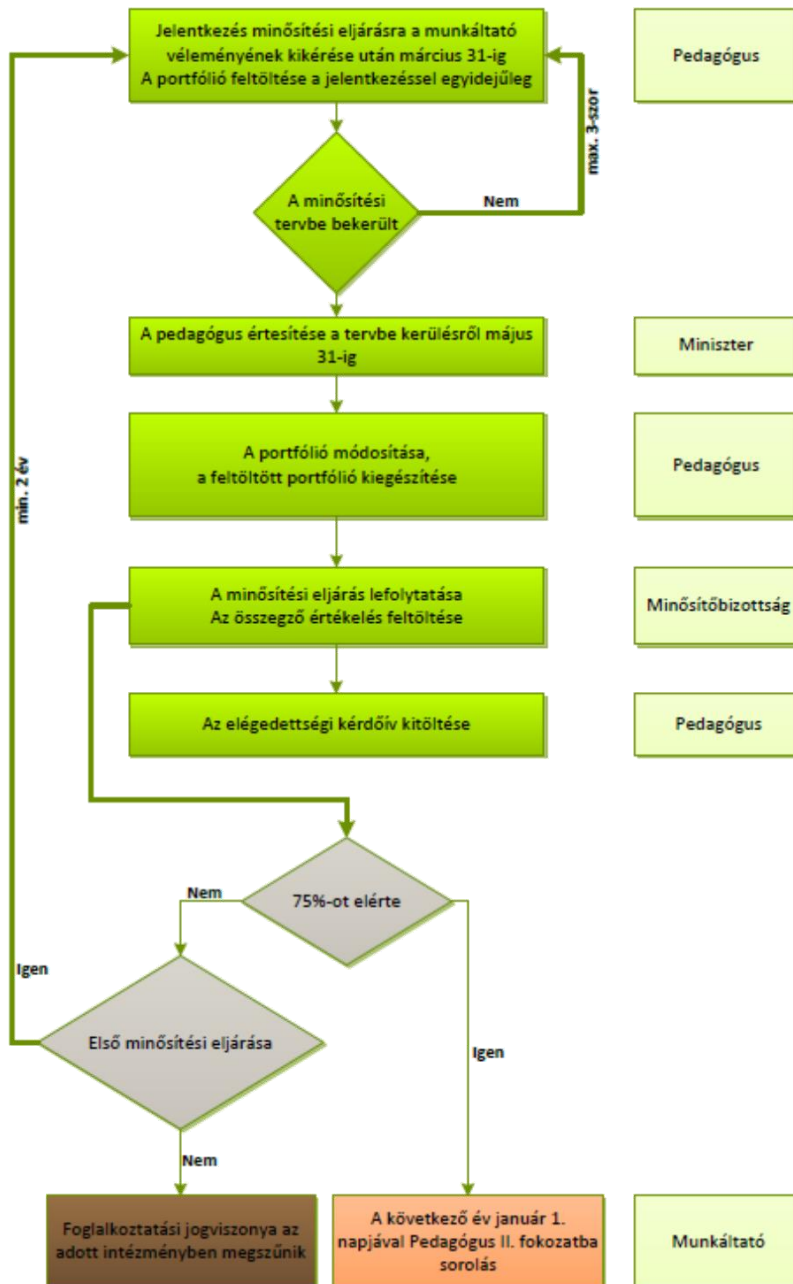
I. Minősítési terv készítése

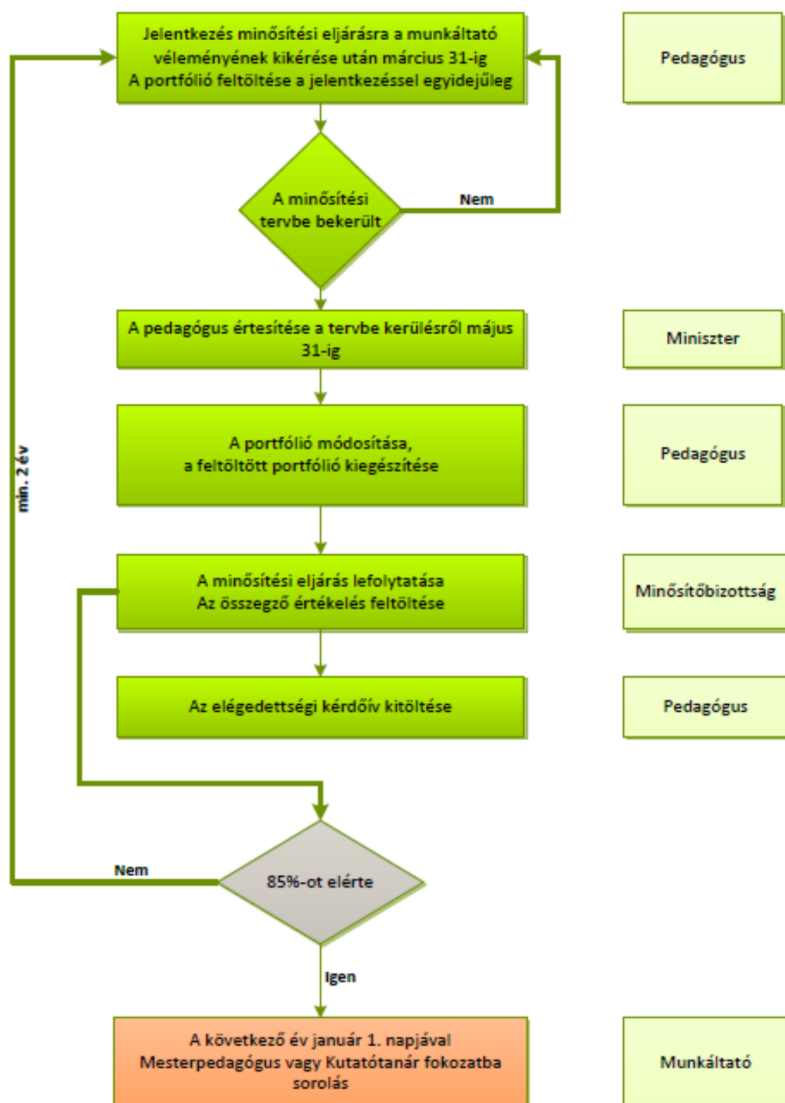
II. Gyakornoki minősítővizsga

III. Minősítési eljárás Pedagógus I. fokozatból Pedagógus II. fokozatba

IV. Minősítési eljárás Pedagógus II. fokozatból Mesterpedagógus vagy Kutatótanár fokozatba

Tematikus terv

A pedagógus neve:
A pedagógus szakja:
Az iskola neve:
Műveltségi terület:
Tantárgy:
A tanulási-tanítás egység témája:
A tanulási-tanítási egység cél- és feladatrendszere:
A tanulási-tanítási egység helye az éves fejlesztési folyamatban, előzményei:
Tantárgyi kapcsolatok:
Osztály:
Felhasznált források:
Dátum:

Óra	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok stb.)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzések
1.								
2.								
3.								

13. sz. melléklet Óraterv – „B” változat

A pedagógus neve:
 Műveltségi terület:
 Tantárgy:
 Osztály:
 Az óra témája:
 Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:
 Az óra didaktikai feladatai:
 Tanítási kapcsolatok:
 Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):
 Dátum:

Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia		Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	

- a kiosztandó feladatok, feladatlapok a tanulónak szint formájában;
- az óratervben megadott, nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése;
- az órán felhasznált szövegek, képek a forrás pontos megnevezésével;
- az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szókártyák);
- a táblakép;
- a kivetítendő diák képe;
- a feladatok megoldása.

12. sz. melléklet
Óraterv – „A” változat

A pedagógus neve:
Műveltségi terület:
Tantárgy:
Osztály:
Az óra témája:
Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:
Az óra didaktikai feladatai:
Tantárgyi kapcsolatok:
Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):
Dátum:

Időkeret	A tanulók tevékenysége	A pedagógus tevékenysége	Célok és feladatok	Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	Megjegyzések

A melléklet lehetséges tartalma:

- a kiosztandó feladatok, feladatlapok a tanulóknak szánt formátumban;
- az óratervben megadott, nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése;
- az órán felhasznált szövegek, képek a forrás pontos megnevezésével;
- az egyéb tanulási-tanítási segédletek (pl. szókártyák);
- a táblakép;
- a kivetítendő diák képe;
- a feladatok megoldása.

14. sz. melléklet

Hospitálási/óralátogatási napló

A pedagógus neve:

Az óralátogatás helye:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Az óra témája:

Az osztály:

Az óralátogató neve:

Dátum:

Idő	Az óra menete	Megjegyzések

15. sz. melléklet

Esetleírás

A tanuló neve: X. Y.

A tanuló életkora: 12 év, 6. osztályos általános iskolás

A tanulóval való első találkozás: a tavaszi szünet előtti utolsó hét (március vége). (A szülők telefonon keresték meg az iskola igazgatóját, röviden tájékoztatták problémájukról, és személyes találkozást kértek. Ezen a találkozáson már mint jövőendő osztályfőnök is részt vettem.)

A család: (a szülők az első találkozás alkalmával – az igazgató kérdéseire válaszolva – mutatták be családjukat). 40 év körüli, szellemi foglalkozású házaspár két gyereket nevel, egy óvodás kislányt és Y.-t (ő fiú). A városban laknak megfelelő körülmények között, a gyerekeknek külön szobájuk van. A szülők rendszerezett, rendezett életmódra nevelik gyermekeiket. Elvárásaik reálisak, ezeket következetesen betartatják. Odafigyelnek gyermekeikre, fontos számukra, hogy harmonikus, kiegyensúlyozott, tartalmas életet éljenek. (A szülők jó benyomást tettek ránk; tekintetük hitelesítette szavaikat.)

A gyerek: (végig jelen volt a beszélgetésen) Középtermetű, rendezetten öltözött, vékony, szemüveges, élénk, érdeklődő tekintetű, komoly fiatalember. (Nem szólt bele a beszélgetésbe, csak a hozzá intézett kérdésekre válaszolt pontosan fogalmazva, végig a kérdező szemébe nézve.) Kérdésünkre elmondta, hogy tanulmányi átlaga félévkor 3,6 volt, szereti a matematikát, otthon is szívesen foglalkozik vele, és nagyon szeret olvasni. (Mind matematikából, mind irodalomból közepes osztályzata van.)

A szülők által előadott probléma: Y.-t a napokban a harmadik iskolából tanácsolták el. Az indok: hirtelen haragú, indulatos, visszabeszél a pedagógusainak, zavarja az órákat/foglalkozásokat, nem követi a pedagógusi utasításokat. Az utolsó intézményből azért tanácsolták el, a tavaszi szünet végét szabva meg határidőnek, mert egy – általa igazságtalannak vélt – dolgozatjegyet kifogásolva fenyegetően ugrott fel a helyéről, és engedély nélkül kirohant a teremből, bevágva maga mögött az ajtót. (A szülők megmutatták Y. ellenőrző könyvét, amely tele volt bejegyzésekkel. Valamennyi visszabeszélés, az órákon való kifogásolható magatartás miatt született; feltűnő, hogy a bejegyzések meghatározó többsége két pedagógustól származott.)

Az osztályfőnök tanácsára korábban felkeresték a Nevelési Tanácsadót (a szülők bemutatják a szakvéleményt: **a személyes adatok kitérővel csatolható dokumentum**), ahol enyhe fokú autizmust, alacsony ingerküszöböt, átlagon felüli intelligenciát és nagyon fejlett igazságérzetet állapítottak meg. Terápiát nem javasoltak, csak a szülők és az iskola fokozott odafigyelését, valamint az átlagosnál is nagyobb türelmet minden, a

gyerekkel foglalkozó felnőtt részéről. (Arra kérdésünkre, hogy a húgával szokott-e kiabálni, netán verekedni, Y. határozott nemmel válaszolt, majd mosolyogva hozzátette, hogy a húga szokta őt megütni. A szülők elmondták, hogy Y. a szülőknél is hatékonyabban tudja „leszerelni” kishúgát.)

Az igazgató (az egyetértéssel) felvette X. Y.-t az osztályomba. A szülőkkel abban állapodtunk meg, hogy figyelemmel kísérjük Y. magatartását, és ha úgy látjuk, hogy a problémák folytatódnak, megbeszéljük a gyerek segítésének módját iskolánk pszichológusának bevonásával. A szülők együttműködésükről biztosították az igazgatót is, és engem is. (Ígéretüket betartva, rendszeresen érdeklődtek nálam is, és Y. többi pedagógusánál is gyermekük viselkedéséről.)

Az új tanuló befogadtatásának folyamata:

- Felkészítettem az osztályt Y. fogadására (a gyerekeknek annyit mondtam róla, hogy most nagyon nehéz helyzetben van, mert el kellett jönnie a régi iskolájából, fogadják szeretettel, és segítsék. – Y.-ra bízom, hogy mikor mondja el társainak az iskolaváltás okát, és azt is, hogy a valós okot mondja-e, vagy – számára kevésbé szégyenletes – más magyarázatot ad. Annyira problémamentesen sikerült a beilleszkedése, hogy nem is tudom, mikor vallotta be, illetve egyáltalán elmondta-e társainak átiratkozásának valós okát.) Kijelöltem mellé két „mentort” (befogadó, segítőkész, őszinte gyerekeket), akik azt a feladatot kapták, hogy segítsék Y. beilleszkedését, ismertessék meg a szokásokkal, és mutassák meg neki az épületet.
- Összehívtam az osztályban tanító pedagógusokat, és részletesen tájékoztattam őket mindarról, amit a szülők elmondtak, türelmüket, figyelmüket, megértésüket kérve.
- Az első néhány nap elteltével tanítás után hosszan beszélgettem Y.-nal a két iskola szokásrendszerének különbözőségéről, az első benyomásairól, félelmeiről. (Rendkívül őszintén, de udvariasan mondta el véleményét az új iskoláról, társairól, tapasztalatairól. Kijelentéseit indokolta, intelligens kérdései meghazudtolták életkorát.)
- A szülőknek (értekezlet nem lévén ebben az időszakban) a szülői e-mail körön keresztül mutatkoztak be Y. szülei.

Tapasztalatok:

A következő hónapokban egyetlen kollégától sem érkezett panasz Y.-ra. Osztályzatai „vegyesek” voltak, de hamar kitűnt, hogy matematikai gondolkodása átlagon felüli mélységű, és munkatempója is gyorsabb társaiénál. (Matematikatanára elmondta, hogy az első dolgozata – elsősor-

ban figyelmetlenség, türelmetlenség miatt – gyengén sikerült, de a kapott osztályzatot szó nélkül tudomásul vette. A következő dolgozat előtt valamennyi gyakorló feladatot megoldotta, és az eredmény sem maradt el. Az órákon rendszeresen külön feladatokat kapott, mert gyorsabban dolgozott a többiekénél. Aktívan vett részt minden órán.)

Osztályfőnökként hamar meggyőződtem arról, hogy mi válthatta ki Y. „szemtelenységét, indulatoságát” korábbi iskoláiban. A nagyon érdeklődő, mindenre figyelő gyerek rendkívül idegessé vált, ha nem értett valamit, vagy nem értett egyet valamivel. Azonnal visszakérdezett (mindig udvariasan), és elmondta ellenvéleményét (mindig érvekkel alátámasztva.) A kérdéseire választ kapott, az ellenvetéseit hol elfogadtuk, hol nem, de hamar kiderült, hogy Y. képes meggyőzni másokat, és ő is meggyőzhető logikus érvekkel. Hamarosan be- és elfogadták az osztály vezérégyéniségei; népszerű lett, és tiszteletet vívott ki. Ez utóbbi elsősorban annak köszönhető, hogy ösztönösen azonnal kiállt a mellett a társa mellett, akit igazságtalanság ért. (Leginkább a társak részéről, de előfordult, hogy pedagógusát győzte meg a valamiért elmarasztalt gyerek ártatlanságáról.)

Következtetések:

- A viselkedésbeli deviancia mögött átlagon felüli képességek is meghúzódhatnak, amelynek kezelésére csak szakmailag-módszertanilag jól felkészült, türelmes, minden diákjára odafigyelő pedagógus képes. A reális, igazságos, következetes értékelést a „fejlett igazságérzetű” diákok is elfogadják.
- Az „alacsony ingerküszöböt” sem lépi át a gyerek, ha nem provokálják, és a pedagógus tudásával és az általa adott viselkedésmintával vívja ki tekintélyét, nem formális, foglalkozásából adódó eszközökkel próbálja kikényszeríteni azt.
- A „beilleszkedés” kétirányú folyamat: mind az újonnan érkezőnek, mind a közösségnek akarnia kell, de a kezdő lépést a közösségnek kell megtennie.

X. Y. további sorsa:

Y. a 7. és 8. osztályt kiváló (de sohasem kitűnő) eredménnyel végezte. (Szelektált a tárgyak között; amit szeretett, azt magas szinten, dicséretes jeles eredménnyel tanulta, amit nem, azt „jó” szinten. „Logikus” magyarázatot tudott adni arra is, hogy miért nem fektet több energiát egy tárgyba csak azért, hogy jeles osztályzatot kapjon.)

Az általános iskolát befejezve a város legjobb gimnáziumában folytatta tanulmányait. Jövőre érettségizik a reál tagozaton, és mérnöknek készül. A gimnáziumban is példás a magatartása.

Túljutva a kamaszkoron visszafogottabb lett (eredménye is javult, hiszen a kapkodásból adódó hibákat már nem követte el), de igazságérzete változatlan maradt. A középiskolában a diákönkormányzat „harcos”, nagy népszerűségnek örvendő tagja.

(A szülők az első hónapokban naponta, majd később hetente jelentkeztek nálam, hogy szorongva érdeklődjenek fiúk magatartása felől. Minden pedagógust felkerestek a fogadóóráján, és a közös fogadóórára az előző évek rossz tapasztalatai miatt gyomorgörccsel érkeztek. Több mint két évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy elhiggyék: egészséges a gyermekük.)

16. sz. melléklet
Osztályfőnöki munkaterv sablonja és tartalmi elemei
1. változat
(belépő osztály)

1. *Adatok az osztályról: (évfolyam/osztály; létszám, fiú-lány megoszlás, életkor szerinti megoszlás; a többségnél sokkal idősebb/fiatalabb gyerekek száma, az életkoreltérés oka)*
2. *Betartandó „belső” szabályok, az osztályfőnök magatartásbeli/viselkedésbeli elvárásai – a szabályszegés következményei*
3. *Az osztályfőnök és az osztály tanulói kapcsolattartásának, az egyéni problémák megbeszélésének módja, szabályai (csak az osztályfőnöki órán, a pedagógus szakórájához csatlakozó szünetben, bármelyik szünetben, tanítás után vagy előtt stb.)*
4. *A közösséggé alakulás érdekében szervezett programok, a közösségalkotás eszközei (osztályfőnöki órán, tanórán kívül), a felelősségérzet erősítése érdekében végzett osztályfőnöki tevékenység*
5. *A tanulás támogatása érdekében végzett osztályfőnöki tevékenység (hospitálás az osztály óráin, konzultáció az osztályban tanító kollégákkal, a tanulási módszerek tanításához kapcsolódó osztályfőnöki órai programok stb.)*
6. *Az egészséges életmód igényének kialakítása érdekében végzett osztályfőnöki tevékenység (a napi munka során, osztályfőnöki órai beszélgetés/előadás formájában, tanórán kívüli iskolai vagy osztályprogram keretében)*
7. *Kulturális programok*
8. *Egyéb programok, osztályfőnöki órán feldolgozott témák*
9. *A szülőkkel való kapcsolattartás formái („szabályok”, bevezetendő szokások)*
10. *Esetleges egyéb feladatok (az iskolai munkatervnek az osztály számára előírt feladatai, ezek tervezése, osztályszintű programok tervezése stb.)*
11. *Az osztályfőnöki tevékenység során esetlegesen felhasznált szakirodalom*

17. sz. melléklet
Osztályfőnöki munkaterv sablonja és tartalmi elemei
2. változat
(A pedagógus legalább egy éve osztályfőnöke az osztálynak)

1.a. *Csoportprofil* (csatlakozó dokumentum; ld. XI/E/8. *Milyen segítséget kap a pedagógus ahhoz, hogy megfelelően készítse el a dokumentumokat?* című fejezet c) segítő szempontsora)

VAGY

1.b. *Az előző tanév során tapasztalt fejlődés bemutatása, a tanév céljainak kijelölése*

- Az erkölcsi, viselkedésbeli, magatartási szabályok betartásának szintje (a kitűzött célok és az eredmény összevetése; pozitívumok, negatívumok és ezek okai)
 - A közösség alakulása (szociometriai felmérés eredménye, több felmérés esetén összehasonlítása – az esetlegesen tapasztalt anomáliák okai)
 - Az osztály tanuláshoz való viszonyának alakulása az előző év során (a tanulási módszerek eredményessége, a tantárgyakhoz való viszony, a pedagógusokkal való kapcsolat általános jellemzői, az esetleg tapasztalt anomáliák okainak elemzése)
 - Az osztály jellemző érdeklődési területeinek alakulása (a kultúrához, a művészetekhez való viszony, sporttevékenység, közösségi programok, internetes kommunikáció („mint cél”) stb. – az esetleges érdeklődés, hiány okai)
 - Az osztályfőnök és az osztályában tanító pedagógusok kapcsolatának alakulása
 - Az osztályfőnök és a szülők kapcsolatának alakulása
 - Az egyéni problémák megoldásának, a segítségre szoruló tanulók megsegítésének alakulása
2. *Az előző tanév tapasztalatai alapján szükséges feladatok kijelölése*
- Az erkölcsi, viselkedésbeli, magatartási szabályok betartása terén (a korábbi szabályok megváltoztatása, az osztályfőnöki óra témájának kijelölése stb.)
 - A közösség alakulása terén (osztályszintű, célcsoportos, egyéni beszélgetések, közösségi programok, osztályszintű vagy kiscsoportos feladatok, szociometriai felmérések stb.)

- Az osztály tanuláshoz való viszonyának alakulása terén (együttműködés az osztályban tanító pedagógusokkal, óralátogatások, tanulás-módszertani előadások, tréningek szervezése, stb.)
 - Az osztály jellemző érdeklődési területeinek alakulása terén (együttműködés szaktanárokkal és szülőkkel, programok szervezése, az osztályfőnöki órák tematikájának célirányos megtervezése stb.)
 - Az osztályfőnök és az osztályában tanító pedagógusok kapcsolatának alakulása terén (beszélgetések szervezése az osztályban tanító pedagógusokkal, ill. ezek kisebb csoportjával vagy a teljes közösséggel, az osztályfőnöki órák tematikájának célirányos tervezése, óralátogatások stb.)
 - Az osztályfőnök és a szülők kapcsolatának alakulása terén (szülői értekezletek tematikájának célirányos megtervezése, kiscsoportos vagy egyéni beszélgetések szülőkkel, „szülőklub” szervezése, a közös problémák megbeszélésére, a szülői elektronikus levelezőkör célirányos felhasználása a kommunikáció javítása érdekében)
 - Az egyéni problémák megoldása, a segítségre szoruló tanulók megsegítése terén (segítségre szoruló tanulók és problémáik elemzése, a megoldás/segítség módjainak meghatározásával: pl. a Gyermekjóléti Szolgálat bevonása, a többi pedagógus tájékoztatása és bevonása a segítségnyújtásba, a szülőkkel való kapcsolattartás, nevelőmunkájuk segítése, az osztálytársak, barátok bevonása a segítségnyújtásba stb.)
3. Esetleges egyéb feladatok (az iskolai munkatervnek az osztály számára előírt feladatai, ezek tervezése, osztályszintű programok tervezése stb.).

18. sz. melléklet

Az egyéni fejlesztési terv sablonja és tartalmi elemei

A fejlesztésbe bevont tanuló neve: X. Y.

A tanuló évfolyama/osztálya:

Az egyéni fejlesztés indoka: (tanulási zavar, diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, az egyensúly-érzékelés zavara és a bizonytalan testséma, téri orientáció zavara, a nagy és a finommozgás koordinációjának zavara, alakfelismerési zavar, a térbeli relációk helyes felismerésének nehézsége, sorbarendezési zavar; csak az egyszerre jelenlévő ingereket tudja hatékonyan feldolgozni, az egymásutániség felépítése nehézséget jelent. – vagy kiemelkedő tehetség, az átlagosnál gyorsabb haladási sebesség – más is, több is megjelölhető)

Az egyéni fejlesztés szükségessége azonosításának módja: (saját tapasztalat, szülőktől, kollégáktól szerzett ismeret, nevelési tanácsadó javaslata, képességvizsgálat eredménye – más is, több is megjelölhető)

A jelölt rész helyettesíthető a tanuló személyiségprofiljával Id. XI/E/8. Milyen segítséget kap a pedagógus ahhoz, hogy megfelelően készítse el a dokumentumokat? című fejezet d) segítő szempontsora.

A fejlesztés területe: (tevékenységi terület, képesség stb.)

Az egyéni fejlesztés formái és gyakorisága: (órai differenciálás, tanítási órán kívüli korrepetálás, szakkör, egyéni foglalkozás – több is megjelölhető; minden órán, hetente egy órában stb.)

Az egyéni fejlesztéshez használt eszközök: (a csoporttól eltérő tankönyv, munkafüzet, forrásanyag, példatár, saját készítésű feladatlapok, IKT-eszközök, más segédeszközök)

A fejlesztés során elért eredmény mérésének, értékelésének eszközei: (a csoporttal azonos módon, írásbeli feladat elkészítéséhez több idő/több feladat biztosításával, egyéni beszámoltatással, otthoni feladattal, házidolgozat értékelésével, IKT segítségével)

A fejlesztés éves/féléves/egy tematikus egységre/egy képességterületre vonatkozó, foglalkozásokra bontott tematikája (a csoporttal feldolgozott anyagtól eltérő mennyiségű, összetételű anyag bemutatása)

Az egyéni fejlesztés eredménye vagy kudarc: (osztályzat javulása, képességbeli fejlődés, versenyeredmény – dokumentumokkal igazolva, ill. az esetleges kudarc okainak elemzése.

19. sz. melléklet

Példák hospitáláshoz kapcsolódó reflexióra

1. példa:

Az órát nem szakmai szempontból figyeltem (más szakos vagyok). Arra voltam kíváncsi, hogy tanítványaim, akiknek osztályfőnöke/tanára vagyok, hogy viselkednek X. Y. kolléga óráján, mennyire sikerül a diákokat motiválnia.

Tapasztalatom szerint a kollégát a diákok többsége tiszteli, a kolléga az óra minden percében mindenkre figyel, aki lemarad, elkalandozik, azt gesztusokkal, mások számára alig észrevehető jelekkel figyelmezteti.

Végig a gyerekek szemébe nézve magyaráz, onnan olvassa ki, hogy milyen szinten értik az elhangzottakat. Megfelelően sok az óraközi önálló vagy pármunka, ezt az időt használja ki arra, hogy egyéni segítséget nyújtson azoknak, akiknek szükségük van rá.

Méltán népszerű a kolléga a diákok körében.

Feladataim (osztályfőnökként):

- Megdicsérni az egész csoportot az órán tapasztalt fegyelmezett munkájukért
- Osztály előtt elismerni B. T. aktivitását, okos hozzászólásait. *(B. T. az én tárgyból és a hasonló képességekre épülő tárgyakból gyengébb teljesítményt nyújt. A gyakori elmarasztalás a „rossz tanuló” képzetét keltheti benne. Biztosítanom kell arról, hogy az erősségei előttem is láthatóvá váltak ezen az órán. Ezt a tapasztalatomat meg kell osztanom azokkal a kollégákkal, akiknek a tárgyból B. T. gyenge teljesítményt nyújt.)*
- Tájékoztatni a kollégát, hogy K. M. tanuló nem a képességei gyengesége miatt tartozik a gyenge közepes mezőnybe az ő tárgyából. Más tárgyakból képes kiemelkedő teljesítményre. Meg kell találnia K. M. motiválásának módját.
- Külön elbeszélgetni X. Y.-nal és Z. W.-vel, akiket óra közben figyelmeztetnie kellett a kollégának (meg kell értetni velük, hogy gyengébb teljesítményükért ne a tanárt okolják).
- Felelősségre vonni az órára késve érkező két diákot.
- Meg kell beszélnem a kollégával, hogy U. T. diáknak milyen segítséget nyújtunk, hogy fel tudjon zárkózni. (Korrepetálásra kötelezni? A szülőkkel beszélni? Tanulópárt állítani mellé?)

- Felhívni a gyerekek figyelmét a tanterem rendjére (táskák, kabátok szanaszét hevernek, a padokban rendetlenség...)
- Több lehetőséget kell adni a diákoknak az otthon elvégezhető alkotómunkára! Láthatóan szívesen vállalkoznak egyéni produkciókra.

2. példa:

Az órát szakmai-módszertani szempontból figyeltem. Kollégám 20 éves tapasztalattal és kiváló eredményekkel rendelkezik. Tanulni szeretnék tőle.

Meglepett, hogy az órán nem történt semmi különösen figyelemre méltó dolog, mégis az összbenyomásom nagyon jó volt.

A házi feladatot nem kérte számon, az óra közben mégis mindenkiről kiderült, hogy elkészítette-e, és milyen minőségben. Az óra eleji feladatok megoldásából és kérdések megválaszolásából az otthoni feladat minden lényeges elemére fény derült. Mindenki megszólalt az órának ebben a részében!

Az új anyag felvezetése olyan természetesen illeszkedett az előzményekhez, hogy észre sem vettem, mikor lépték át az új ismeretszerzés határát. A feladatlap, amely átvezetett a régeből az újba, kiváló volt. (Mellekelem.)

Az óra második részében (20–45. perc) szinte csak a diákok beszéltek, egy tanári kérdésre átlagosan három diákmegszólalás jutott. (Nagyon érdekes volt, hogy a diákok milyen sokszor letértek a tanár által kijelölt útról, és a kolléga milyen könnyedén vezette vissza őket; mindig elismerve az elhangzottakból azt, ami figyelemre méltó, indokolva cáfolta a tévedéseket. Nem fojtotta bele senkibe a szót, és nem szégyenített meg senkit, de az eredeti gondolatot megfogalmazó diáknak mondott egy-egy szava, gesztusa nyomán szinte megdicsőült a gyerek.)

Az óravezetés higgadt, nyugodt, éppen megfelelő tempójú volt. Mindenki dolgozott, minden percben történt valami fontos, befejezték a téma feldolgozását, és még az óra végi lényegkiemelésre, ismétlésre is volt idő.

Amit érdemes megtanulnom a kollégától:

- Az anyag otthoni tudatos feldolgozását, a gondos és meggondolt előkészítést. (Különösen a feladatok válogatására kell nagy súlyt helyezni. Alap a tankönyv, de a kérdések sorrendje, az

egyes kérdések és feladatok kisebb egységekre bontása a siker titka.)

- Olyan biztos tudással kell a gyerekek elé állni, hogy az óra minden percében rájuk tudjak figyelni, ne kelljen a következő lépésen gondolkodnom.
- Nagyon sokat kell dicsérni! A gyerek minden mondatában meg kell találni a jót akkor is, ha összességében nem helytálló a megszólalása.
- Mindent a gyerekekből kell kisorsolni, nem szabad elszármazni a következttetések levonását. Amire ők jönnek rá, jobban rögzül, mint amit én mondok meg.
- A lényegét nem elég nekem elmondani: el kell ismételtetni – különböző kérdések, feladatok segítségével – a tanulókkal; meg kell győződni arról, hogy mindenki megértette-e.

Amivel nem értettem egyet:

- Túl halkán beszél, az én erőteljesebb hangomra figyelni kevésbé megerőltető a gyerekeknek.
- Nem lehet csak a gyerekekre bízni a jegyzetelést. Táblavázlat kell.
- A „folyamatban” történő házi feladat ellenőrzése mellett néhány fűzetet is ellenőrizni kell, mert így elsikkad, ha valaki nem készítette el a feladatát.
- Nemcsak pozitív visszajelzést kell adni. Aki nem a kérdésre válaszol, vagy rossz választ ad, annak jelezni kell, hogy nem volt elég figyelmes vagy meggondolt.

Feladataim:

- Meglátogatni a kolléga más típusú óráját is. (Pl. számonkérő órát.)
- Más kollégák óráit is megnézni.
- Feladatlapokat készíteni, illetve kérdéssorokat gyűjteni minden témakörhöz (ehhez az szükséges, hogy a teljes témakör tanítására egyszerre és ne óránként készüljek fel. Csak akkor lehet jó módszereket választani, helyesen felépíteni a témakör tanítását, ha minden részletében átlátom, előzményeivel és a következő témakörrel való összefüggéseivel együtt.) Magabiztos-

nak kell lennem, és ez csak komoly felkészülés után lehetséges.

- Visszafogni magam az órákon: ne én legyek a főszereplő.
- Az óra tervezésekor nem percekre bontott tervet kell készíteni, hanem az óra módszertani egységeinek időtartamát megtervezni, hogy ne zökkentsenek ki a gyerekek más irányba vivő hozzászólásai.
- Sokkal többet dicsérni a gyerekeket, megszólalásaikat előítélet nélkül meghallgatni. (Nem csak a „jó tanuló” mondhat okosat, és nem mindig mond helytelen dolgot a „rossz tanuló.”) Tudatosítani kell magamban, hogy egy új témakör feldolgozása során nemcsak célirányos hibátlan mondatok hangozhatnak el.

Összességében:

Nagyon sokat kell még tanulnom ahhoz, hogy az „átlagos” órám is ilyen eredményes legyen.

Más a személyiségem, habitusom, mint a kollégáé. Nem biztos, hogy hiteles lennék, ha átvenném a kolléga szófordulatait, gesztusait.

20. sz. melléklet

Példa egy dolgozat eredményeivel kapcsolatos reflexióra

A dolgozat eredménye

Tantárgy:

Osztály: 11. F egyik csoportja (a tárgyat alapóraszámában tanulók)

Az osztály/csoport létszáma: 16

A dolgozat típusa: egyórás témazáró (más lehetőségek: új ismeret megértését mérő egész órás vagy rövidebb dolgozat; felkészülést/gyakorlást/memoritertanulást ellenőrző dolgozat)

A dolgozat anyaga: (feladatlap vagy kérdéssor mellékelve)

Pontszámtáblázat: A dolgozat összpontszáma 50 pont. (az öt feladat mindegyike 10-10 pontot ér. (Más lehetőségek: különböző pontot érnek a feladatok, nehézségi szintjük szerint)

A pontszámok osztályzatra váltása:

30% (15 pont)-tól *elégséges*

50% (25 pont)-tól *közepes*

75% (32 pont)-tól *jó*

90% (45 pont)-tól *jeles*

(Más lehetőségek: egyenletes elosztás vagy – új gondolatot nem kívánó, csak memorizálást, illetve gyakorlást igénylő feladatok esetében – az elégséges alsó határa lehet 50%, és jelest csak a hibátlan munkára adunk, stb.)

A dolgozat eredményeinek eloszlása:

elégtelen: 3 tanuló

elégséges: 2 tanuló

közepes: 6 tanuló

jó: 4 tanuló

jeles: 1 tanuló

A témazáró dolgozat feladatainak ponttáblázata:

Tanuló	1. feladat	2. feladat	3. feladat	4. feladat	5. feladat	Összes
1.	5	5	3	4	2	19 (2)
2.	...	...				
...						

Értékelés:

A dolgozat átlageredménye eltér a csoport eddig tapasztalt teljesítményétől. A csoportban a tantárgy sikeres tanulásához szükséges képességekkel csak kis mértékben rendelkező tanulók is szorgalmasak; ezért sikeresen reprodukálják azokat az ismereteket, amelyekhez önálló gondolatok nem szükségesek. Kiemelkedő képességű diák nincs, ennek ellenére – a szorgalmuk miatt – többen a képességeiket felülmúló teljesítményre képesek.

Az a témakör, amelyet ez a dolgozat zárt, a későbbi anyagrészek megértése szempontjából nagyon fontos.

A bevezető órákat követő, a megértést vizsgáló röpdolgozatot 7 tanuló közepesre, 5 tanuló jó eredményűre és 4 tanuló jelesre írta. Az ezt követő gyakorló-alkalmazó órák során változó hozzáállással rögzítették a tanultakat.

A legtöbb problémát a 3. feladat okozta (legalacsonyabb az átlagpontoszáma). Ezt a feladatot – majdnem ugyanebben a formában – házi feladatként megoldották a gyerekek. A sok hiba és hiányosság oka a gyakorlás és a figyelem hiánya. (Feltehetően a jól sikerült röpdolgozatot követően nem foglalkoztak annyit a tárggyal, amennyit kellett volna.)

Valamennyi feladatra született – több – hibátlan megoldás, az 5. feladatot kivéve. Erre részben jó megoldást is csak kevesen adtak. Feltehetően a kérdésfeltevés, a feladat megfogalmazása szokatlan volt a diákoknak. (Ehhez hasonló módon korábban nem tettem fel kérdést az adott ismeretre.)

Következtetések:

- A feladatsor összeállítása megfelelő volt, az 5. feladatot kivéve.
- Ismét fel kell hívni a tanulók figyelmét arra, hogy a megértés még nem tudás. A kettő között a gyakorlás, memorizálás folyamata van, amely elsősorban egyéni feladat.
- Tekintettel a témakör fontosságára, addig nem mehetünk tovább, ameddig az alapokat nem tanulja meg mindenki legalább elégséges szintig. Ezért:
 - A dolgozatjavítást követően beadandó házi feladatként a jellemző hibákkal kapcsolatos feladatsort adok házi feladatnak, amelyet be kell adniuk a tanulóknak. A házi fel-

datot „személyre szabva” kapják, így az egymásról másolást kizárhatjuk.

- A beadott feladat kijavítását követően (legkésőbb egy hét múlva) az elégtelent és elégségest szerzett gyerekeknek kötelezően, a többieknek fakultatív módon lehetőséget adok javító dolgozat írására (tanórán kívül).

Megjegyzés:

Mind az értékelés, mind a következtetések nagyon eltérőek lehetnek iskolától, csoporttól, tanártól függően, sőt témakörtől függően is. Ugyanannál a pedagógusnál ugyanannak a csoportnak két hasonló értékű dolgozata esetében is levonható más következtetés, megfogalmazható más feladat. Van olyan eredmény, amelyből a pedagógus azt a következtetést vonja le, hogy nem magyarázta el, nem tanította meg elég alaposan az ismeretanyagot, további órákat kell a témakörre szánnia. Természetesen olyan helyzet is van, amikor a pedagógus nem ad lehetőséget a javításra, mert úgy értékeli, hogy minden tanulónak vállalnia kell hiányos felkészültsége következményeit, a gyenge jegy hanyagságának vagy gyengébb képességének az eredménye. A reflexió lényege az elemzés. Ez bizonyítja, hogy a pedagógus a dolgozat íratását nem csupán „osztályzatszerzés”-nek tekinti, hanem hiteles visszajelzésnek is saját munkájáról és a tanulók felkészültségéről.